

Vyhlásenie 2/2019 o používaní osobných údajov v priebehu politických kampaní

Prijaté 13. marca 2019

Európsky výbor pre ochranu údajov prijal toto vyhlásenie:

Budovanie vzťahov s voličmi je neoddeliteľnou súčasťou demokratického procesu. Umožňuje prípravu politických programov, umožňuje občanom ovplyvňovať politiku a rozvoj kampaní v súlade s očakávaniami občanov.

Politické strany, politické koalície a kandidáti sa čoraz viac spoliehajú na osobné údaje a sofistikované techniky profilovania s cieľom monitorovať voličov a mienkotvorcov a zamerať sa na ne. V praxi jednotlivci dostávajú vysoko personalizované správy a informácie, najmä na platformách sociálnych médií, na základe osobných záujmov, životných návykov a hodnôt.

Prediktívne nástroje sa využívajú na klasifikáciu alebo profilovanie osobnostných vlastností ľudí, ich charakteristík, nálad či iných stimulačných účinkov vo veľkej miere, ktoré umožňujú vytváranie predpokladov o hlbokých osobnostných vlastnostiach, vrátane politických názorov a iných osobitných kategórií údajov. Rozšírenie takýchto techník spracúvania údajov na politické účely predstavuje vážne riziká, a to nielen pokiaľ ide o právo na súkromie a ochranu údajov, ale aj o dôveru v integritu demokratického procesu. Odhalenia týkajúce sa spoločnosti Cambridge Analytica ukázali, ako by potenciálne porušenie práva na ochranu osobných údajov mohlo ovplyvniť iné základné práva, ako je sloboda prejavu a sloboda zastávať názory či možnosť slobodne myslieť a bez manipulácie.

EDPB konštatuje, že okrem politických strán a kandidátov sa do spracúvania osobných údajov na politické účely môže zapojiť aj niekoľko ďalších aktérov: platformy sociálnych médií, záujmové skupiny, data brokers, analytické spoločnosti, reklamné siete. Títo aktéri môžu

zohrávať dôležitú úlohu vo volebnom procese a ich dodržiavanie podlieha dohľadu nezávislých orgánov na ochranu údajov.

Vzhľadom na voľby do Európskeho parlamentu a ďalšie voľby v EÚ naplánované na rok 2019 chce EDPB zdôrazniť niekoľko kľúčových bodov, ktoré sa majú dodržiavať, keď politické strany spracúvajú osobné údaje počas volebných aktivít:

1. Osobné údaje odhaľujúce politické názory sú osobitnou kategóriou údajov podľa všeobecného nariadenia o ochrane údajov. Všeobecným pravidlom je, že spracúvanie takýchto údajov je zakázané a podlieha niekoľkým úzko interpretovaným podmienkam, ako je explicitný, špecifický, plne informovaný a slobodne udelený súhlas jednotlivcov.¹
2. Osobné údaje, ktoré sa uverejnili alebo ktoré zdieľali jednotliví voliči, aj keď nie sú údajmi odhaľujúcimi politické názory, stále podliehajú a sú chránené právnymi predpismi EÚ o ochrane údajov. Ako príklad možno uviesť, že použitie osobných údajov zhromaždených prostredníctvom sociálnych médií nie je možné vykonávať bez toho, aby boli dodržané povinnosti týkajúce sa transparentnosti, účelu a zákonnosti.
3. Aj keď je spracúvanie zákonné, organizácie musia dodržiavať svoje ďalšie povinnosti podľa všeobecného nariadenia o ochrane údajov, vrátane povinnosti byť transparentné a poskytovať dostatočné informácie jednotlivcom, ktorí sú analyzovaní a ktorých osobné údaje sa spracúvajú, bez ohľadu na to či sa údaje získali priamo alebo nepriamo. Politické strany a kandidáti musia byť pripravení preukázať, ako dodržiavajú zásady ochrany údajov, najmä zásady zákonnosti, spravodlivosti a transparentnosti.
4. Obmedzuje sa výlučne automatizované rozhodovanie, vrátane profilovania, keď rozhodnutie právne alebo podobne významne ovplyvňuje jednotlivca, na ktorého sa rozhodnutie vzťahuje. Profilovanie spojené s cieľovým spracúvaním kampaní môže za určitých okolností spôsobiť „podobne významné účinky“ a v zásade je zákonné iba s platným výslovným súhlasom dotknutej osoby.²
5. V prípade zamerania by mali voličom vysvetliť, prečo prijímajú konkrétnu správu, kto je za ne zodpovedný a ako môžu vykonávať svoje práva ako dotknuté osoby, mali by sa im poskytnúť primerané informácie. Okrem toho Výbor konštatuje, že podľa právnych predpisov niektorých členských štátov existuje požiadavka na transparentnosť, pokiaľ ide o platby za politickú reklamu.

¹ Pozri čl. 9 všeobecného nariadenia o ochrane údajov. Jedným z príkladov je skutočnosť, že údaje preukázateľne zverejnila dotknutá osoba, ktorá by sa podobne ako iné výnimky z osobitných kategórií údajov mala vykladať reštriktívne, pretože sa nemôže použiť na legitímne odvodené údaje.

² EDPB už v minulosti objasnil, že právny účinok, ktorý vzniká pri automatizovanom rozhodovaní, môže mať vplyv na hlasovanie osoby vo voľbách.

EDPB odkazuje politické strany a iné zainteresované strany na praktické usmernenia a odporúčania, ktoré v súvislosti s využívaním údajov v priebehu volieb vydalo niekoľko orgánov na ochranu údajov.³ Takisto víta súbor opatrení, ktoré Európska komisia predložila v septembri 2018⁴, ako aj závery Rady a členských štátov o zabezpečení slobodných a spravodlivých volieb do Európskeho parlamentu.⁵

Členovia EDPB spolupracujú s ostatnými príslušnými orgánmi,⁶ aby zabezpečili jednotný výklad a dodržiavanie platných právnych predpisov vrátane všeobecného nariadenia o ochrane údajov s cieľom zabezpečiť dôveru v bezpečnosť a integritu volieb do Európskeho parlamentu a ďalších volieb v EÚ naplánovaných na rok 2019 a neskôr.

Dodržiavanie pravidiel ochrany údajov, a to aj v kontexte volebných činností a politických kampaní, je nevyhnutné na ochranu demokracie. Takisto je to prostriedok na zachovanie dôvery občanov a integrity volieb. Pred blížiacim sa termínom volieb sa orgány na ochranu údajov zaviazali monitorovať a v prípade potreby presadzovať uplatňovanie zásad ochrany údajov v súvislosti s voľbami a politickými kampaňami, ako je transparentnosť, obmedzenie účelu, proporionalita a bezpečnosť, ako aj uplatňovanie práv dotknutých osôb. Orgány pre ochranu osobných údajov v plnom rozsahu využijú svoje právomoci stanovené vo všeobecnom nariadení o ochrane údajov a zabezpečia spoluprácu a konzistentnosť svojich činností v rámci EDPB.

Za Európsky výbor pre ochranu údajov

Predsedníčka

(Andrea Jelinek)

³ Pozri prílohu I.

⁴ A najmä Usmernenia týkajúce sa uplatňovania právnych predpisov EÚ o ochrane údajov a odporúčania o sieťach spolupráce pri voľbách, transparentnosti na internete, ochrany proti incidentom v oblasti kybernetickej bezpečnosti a boja proti dezinformačným kampaniam: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/soteu2018-cybersecurity-elections-recommendation-5949_en.pdf.

⁵ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6573-2019-REV-1/en/pdf>.

⁶ Napríklad v rámci európskych volebných sietí, ktoré sú podrobnejšie opísané v tzv. volebnom balíku Komisie (pozri najmä Odporúčanie o sieťach spolupráce pri voľbách uvedené v poznámke pod čiarou č. 4 a návrh Komisie o nariadení Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení nariadenie (EÚ, Euratom) č. 1141/2014, pokiaľ ide o postup overovania v súvislosti s porušením pravidiel ochrany osobných údajov v súvislosti s voľbami do Európskeho parlamentu).